

Nyt brug af land - nye landbrugere – integrerende iværksætteri i landdistrikter

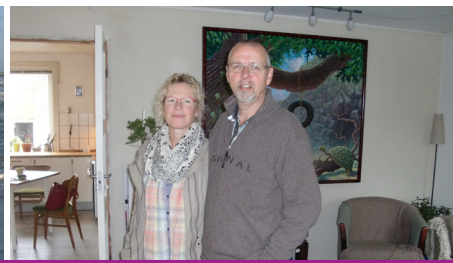
Uddrag fra en analyse af iværksætteri i landdistrikter i Favrskov, Norddjurs og Thisted kommuner.

Uddraget stammer fra Nyt brug af land - nye landbrugere – integrerende iværksætteri i landdistrikter. Planlægning og Friluftsliv nr. 30, Skov & Landskab, Københavns Universitet som er publiceret på www.sl.life.ku.dk

Hanne Wittorff Tanvig

Udvikling i landdistrikterne er et tilbagevendende tema og mange er involveret i debatter og gøremål desangående. Men når det kommer til spørgsmål om erhvervsudvikling, er det som om intensiteten falder, selv om muligheder for beskæftigelse forekommer at være den mest afgørende brik for, om der fortsat kan foregå en bæredygtig udvikling socio-økonomisk set.

Denne analyse har som udgangspunkt valgt at udfordre de synsvinkler. Nyere teorier siger nemlig, at stedlige værdier som f.eks. natur, naturens ressourcer og herlighed på forskellig måde kan være afsæt for dannelse af nye lokale økonomier. Nogle teorier siger desuden, at andre former for entreprenørskab kan gøre sig gældende, end dem man ellers normalt har øje for.

Ved derfor at bruge en anden optik på landdistrikternes og menneskelige potentialer for erhvervsudvikling kan det være, at der kan stilles nye diagnoser for landdistrikternes udvikling.

Undersøgelsen er baseret på undersøgelser af iværksætteri i tre forskelligt beliggende kommuner i landet: Favrskov, Norddjurs og Thisted, hver især repræsenteret ved to mindre lokalsamfund. Den forskellige beliggenhed gør det muligt gennem sammenligninger at belyse den regionale placeringers betydning.

Undersøgelsen er finansieret af Indenrigsministeriets Landdistriktpulje. Det er gennemført i samarbejde med kommunerne: Favrskov, Norddjurs og Thisted, repræsenteret ved Inger Nehm, Kirsten Bjerg og Otto Lægaard. Videncenter for Landbrug ved Povl Nørgaard Andersen og Jørgen Korning har desuden medvirket i det forberedende arbejde. Alle skal have tak. Ikke mindst skal dog de mange interviewpersoner takkes for, at de har brugt tid på at deltage.

Eksempel på integrerende iværksætteri

Robert har etableret sin nye virksomhed, Plasma Boardriding Inc., på hjemmeadressen i Klitmøller, hvor han integrerer erhvervet i familielivet på bopælen, samt kombinerer det med sin stor passion, surfing. F.eks. er han en af hovedkræfterne bag 'Cold Hawaii' og world cup. Han har udviklet et tøjkoncept, der er inspireret af surferkulturen på stedet, og sælger sine produkter især via nettet. For hvem der ikke kender Klitmøller, er det stedet for surfing i Danmark overhovedet og Robert har tilbragt mange år med det. Han er i øvrigt vokset op i Klitmøllers fiskerkultur, men har qua sin passion været verden rundt. Før firmaets etablering var han nemlig professionel surfer, og han er fortsat et dansk surfer-ikon. Tøjet produceres i udlandet, ligesom han har et forhandlernet i andre lande. Han har stærke nationale og internationale relationer, som trækkes på ved udviklingen af sit erhverv på stedet. Han vil dog også gerne trække mere af erhvervsaktiviteten til Klitmøller for at fremme områdets udvikling. Han kunne ikke forestille sig et liv andre steder. Robert deltager således i skabelse af udvikling i lokalsamfundet baseret på de stedlige værdier, ud over at skabe sin egen økonomiske levevej baseret på stedet.

Eksemplet uddybes sammen med en række andre eksempler i den fulde rapport, som kan hentes på www.sl.life.ku.dk

Korte svar på undersøgelsens hovedspørgsmål

Analysen viser, at der findes et spirende erhvervsliv i de forskellige undersøgelsesområder. Der er både tale om almindelige iværksættere, som regel lokale med trang til selvstændighed og erhverv inden for klassiske sektorer, og om nye typer. Især findes der mange af de nye typer. Disse nye typer har en profil, som bevirker, at de kan kaldes 'nye landbrugere', som bruger land på nye måder, enten direkte eller indirekte.

De nye typer kan karakteriseres som integrerende iværksætteri.

For de integrerende iværksættere er erhvervsaktiviteten en integreret del af det at bo på stedet og i hverdagslivet: den er indlejret i 'stedet' og det hele liv. De pågældende er ofte tilflyttere, og deres aktiviteter repræsenterer nye erhvervstyper for de områder, de har etableret sig i. Sammen med tætte bånd til det sted, de bor og driver deres erhverv i, har de relationer ud af området (extra-lokale) og netværk, som bevirker, at

det der ellers kunne være en beliggenhedsbestemt gene, overvindes. De bygger i stedet nye broer.

Integrerende iværksætteri foregår således både lokalt horisontalt (vandrette relationer) og vertikalt (lodrette relationer). Mange af de modsætninger, som ellers ofte gøres gældende, f.eks. modsætningerne land-by og natur- kultur, brydes ned eller bygges sammen.

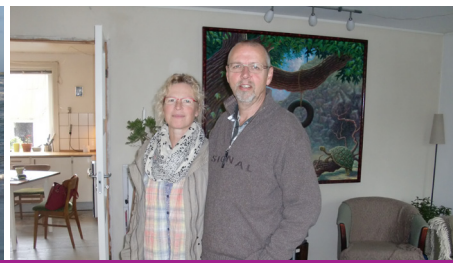
Både de almindelige og de integrerende iværksættere har kun haft sporadisk berøring med og kendskab til systemet, f.eks. kommunens politik og forvaltninger, og systemets tilbud iøvrigt (rådgivning, lokal erhvervs-service, støtteordninger etc.).

Analysen har haft tre hovedspørgsmål og besvarelsen af hver af disse følger mere konkret nedenfor.

Findes der iværksættere i landdistrikterne? Er de forskellige?

Ja, der findes mange, både 'gamle' og nye typer. Der er fundet flere af den nye slags, integrerende iværksæt-

teri, end af de mere almindelige iværksættere, specielt i yderområderne. Det integrerende iværksætteri har tendenser til at kombinere forskellige indtægtskilder, herunder andre nye erhverv (på samme adresse). Nogle af udøverne har ambitioner om at opnå vækst.

Mange er små, men de fleste er større end det, som normalt betegnes som hobby, målt i omsætning (omsætning på u. kr. 100.000). Fordi de ofte også kombi-

neres med andre indtægtskilder, har de fleste udøvere dog mindst en fuldtidsaktivitet og en højere indkomst end fra det nye erhverv, som har givet adgang til denne undersøgelse.

- De almindelige iværksættere er som regel lokale, og de driver oftest erhverv inden for gamle brancher. Mens de nye typer oftere er tilflyttere, der driver erhverv inden for nye erhvervssektorer og i forskellige former for udadrettede netværk.
- Der er en tendens til, at integrerende iværksættere har en boglig uddannelse, mens de almindelige i højere grad er fagligt uddannede.

Hvordan agerer iværksættere i relation til deres kontekst (stedet og rummet)?

- Fordelingen af iværksættertyper er nogenlunde ens blandt de interviewede i de tre kommuner. Men stedets betydning, også for integrerende iværksættere, slår lidt forskelligt ud. Favrskov er præget af forstadsbeliggenhed og ud over naturen anfører deltagerne især billig husleje som tiltrækningsfaktor. Deltagerne især i Thisted anser i langt højere grad naturen som det primære, tiltrækkende element.
- Stort set alle, også almindelige iværksættere, driver deres erhverv med udgangspunkt i bopælen, og

bosætning er oftest foretaget før tanker om opstart af det nye erhverv.

- I forhold til antallet af nedlagte landbrugsejendomme er der forholdsvis mange nye erhvervsdrivende, som etablerer sig på sådanne.
- De nye typer er oftest tilflyttere og har extra-lokale (uden for området) strategiske relationer i videre udstrækning, end den 'gamle' type har.
- Mange er aktive i lokalsamfundene, socialt set, især dog dem som praktiserer det integrerende iværksætterprincip.

Hvordan er samspelet mellem iværksætterne og systemets tilbud i landdistrikterne?

- Samspelet mellem støttesystemer (offentlige instanser, hel- eller halvoftentlig rådgivning m.fl.) og de nye erhvervsdrivende er beskedent. Det gælder umiddelbart for alle typer og i alle områder.
- Støtteordninger er kun anvendt i få tilfælde, og da for at få midler til at kunne trække på basal rådgivning.
- Viden om systemet, f.eks. kommunale 'indgange' til, og systemets muligheder i det hele taget, herunder f.eks. støtteordninger, er generelt begrænset.
- Mange oplever barrierer for udvikling. Nogle har forslag til tiltag, der kan fremme deres udvikling. De handler navnlig om afhjælpning af administrative byrder (for at få mere tid til det egentlige), markedsføring og synliggørelse. I et delområde var der særligt et forslag om at etablere attraktive fælles faciliteter for nye erhvervsdrivende og gæster i området.
- Resultaterne peger på behov for en forstærket indsats til fremme af det integrerende iværksætteri i landdistrikterne.

Perspektivering

Især de uddybende interviews blandt integrerende iværksættere afslører behov for en understøttende tilgang og på flere niveauer.

- Helt basalt skal tiltrækningsfaktoren, nemlig stedets herlighed og stedlige værdier sikres og synliggøres som potentiale for nye iværksættere (i nogle sammenhænge har det været særlige kulturelle, institutionelle miljøer)
- De nye typer – ofte ganske små – skal anerkendes og synliggøres (også for hinanden)
- Hjælp til markedsføring og hjælp til nedbringelse af tidsrøvende funktioner, så de pågældende kan få tiden til at hænge bedre sammen og hellige sig 'det egentlige'
- Opbygning/sikring af lokale sociale og kulturelt inspirerende miljøer
- Opbygning/sikring af extra-lokale strategiske relationer (ikke alene markedsføring)

- Opbygning/sikring af faciliteter og rammer for lokale, fælles erhvervmiljøer (klynger baseret på indhøstning af stedlige værdier).

Sådanne indsatser favner bredt og vil omfatte mange forskellige aktørers medvirken, ikke mindst dog en målrettet indsats fra en flerhed af forvaltningers og aktørers side.

Særligt er det oplagt at sætte ind i forhold til omgivelserne og på et fællesskabsniveau frem for primært overfor den enkelte iværksætter. Det kan også kaldes 'socialt entreprenørskab' (fællesskabet deltager forpligtende i processen) eller 'community business entrepreneurship' (fællesskabet er økonomisk aktør), hvor omverdenen bliver aktive, forpligtede medspillere.

Tilflytterpotentialet er der. Synliggørelse af og relevante støttestrukturer omkring potentielt 'nyt brug af land', kan utvivlsomt tiltrække mange flere 'nye brugere af land' i fremtiden.

Nyt brug af land - nye landbrugere
– integrerende iværksætteri i landdistrikter

Skov & Landskab
Københavns Universitet
Rolighedsvej 23
1958 Frederiksberg C
Tlf. 3533 1500
sl@life.ku.dk
www.sl.life.ku.dk

Nationalt center for
forskning, uddannelse og
rådgivning i skov
og skovprodukter,
landskabsarkitektur og
landskabsforvaltning,
byplanlægning og bydesign